

СТАНОВИЩЕ

относно кандидатурата на
гл.ас. д-р Маргарита Димитрова Руски – Вандова

по конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ по
професионално направление 2.1. Филология (Прагматика на френския
език), обявен от Софийски университет „Св. Климент Охридски“ и
публикуван в ДВ, бр. 9 от 02.02.2016 г.

от доц. д-р Елена Методиева Метева-Русева

В конкурса за заемане на академичната длъжност доцент, обявен в ДВ, бр. 9 от 02.02.2016 г. за нуждите на Софийския университет, Факултет по класически и нови филологии, катедра "Романистика", се е явил един кандидат – гл. ас. д-р Маргарита Димитрова Руски-Вандова.

Маргарита Руски е родена на 7.01.1962 г. в гр. Варна, където е завършила през 1980 г. IV Езикова гимназия „Фредерик Жолио-Кюри“. През 1986 г. завършва като магистър френска филология в Софийския университет „Св. Климент Охридски“. Работи две години като писмен и устен преводач от и на френски към Профсъюзната школа в гр. София и от 1988 г. до сега е преподавател по френски език към „Софийския университет“, където води различни практически и теоретични курсове в бакалавърската и в някои магистърски програми – практически френски – конструктивна лексика, лексикология, анализ на дискурса, превод на юридически текстове, специализирана юридическа терминология. Тя е отговорен, компетентен, ерудиран, обичан от студентите преподавател.

В периода 1996-1997 г. Маргарита Руски е преминала обучение по европейска интеграция и обучение за преводач в Колежа на Европа в Брюж, Белгия, в Университета в Лимерик, Ирландия и в Института за превод и международни отношения в Страсбург. През 2004 г. успешно защитава доктората си под съвместно ръководство с Университета Париж XIII, на тема „Les marqueurs lexicaux de modalités déontiques dans les textes du droit communautaire“, публикуван като монография (2008).

Маргарита Руски е автор на общо 16 статии, четири от тях са публикувани в чужбина, на *Le français de la communication professionnelle* и съавтор на още 5 учебни помагала. Съавтор е и на два общи и два специализирани в юридическия

език речника. Участвала е в 6 международни конференции, една от които във Франция, както и в четири международни проекта.

В конкурса гл. ас. д-р Маргарита Руски участва с монографичния си труд, озаглавен „Пасивът – средство за изразяване на Авторитета в юридически текстове“ и с 9 статии, свързани с темата му, 3 от които са публикувани в чужбина.

Трудът представлява съпоставително изследване на функционирането на пасива в езика на правото, където той присъства масово като средство за налагане на силата и Авторитета на закона и създаващите го институции – тема, която не е разработвана в лингвистиката. Това вече го прави приносен по самия си замисъл. Още повече, че това е и първото изследване на пасива в рамките на специализиран език въобще. А фактът, че членството на България в Европейския съюз налага всекидневно да се превеждат огромно количество юридически текстове, прави осмислянето на средствата за изразяване на тази същностна за езика на правото категория на френски и български особено необходимо и актуално.

Изследвани са решения от практиката на Съда на ЕС и текста на Договора за функциониране на ЕС - около 1500 страници оригинални текстове на френски и техните официални преводи на български – впечатляващ обем, гарантиращ, че направените наблюдения и изводи са сериозно подплатени.

Авторката си е поставила три основни задачи:

- Анализ на различните пасивни конструкции и функционирането им в юридическия език като средство за въздействие и промяна в поведението на членовете на обществото.
- Изучаване на ролята и спецификата на участниците в конкретната ситуация и поведението на Авторитета.
- Извеждане на сходствата и разликите между езиковите средства на двата езика в процеса на осъществяване на конкретните комуникативни намерения.

И трите задачи са изрядно изпълнени. Всяка една от тези посоки на изследване е сериозно, задълбочено и аргументирано разработена. Проучена е огромна литература на български, френски и английски, акуратно са представени различните гледни точки, като същевременно ясно личи личното становище на авторката.

Структурата на работата е ясна и стройна. Тя се състои от увод, шест глави и заключение.

В *увода* е обоснован изборът на темата, определени са целта и задачите, които си поставя авторката.

В *първата глава* са проследени възникването, развитието и отношенията между категориите залог и диатеза, направени са някои терминологични уточнения, необходими поради липсата на единно становище за съдържанието и границите на понятието *пасивност*. Открити са две пасивни форми, които преобладават и във френския и в българския юридически език – причастните и възвратни пасивни конструкции. Стесняването на рамката от една страна ограничава разглежданото езиково явление, но, от друга, позволява то да се задълбочи и детайлизира в тази рамка, да „осветли, както казва самата авторка, по нов начин поставената проблематика“, да разкрие „нови негови измерения“. Напълно приемам това твърдение, но мисля, че би било добре тези нови измерения да бъдат експлицитно формулирани, тъй като тъкмо те са приносните в работата.

Във *втора глава* са анализирани подробно и аргументирано особеностите на юридическия език и по-специално на понятието Авторитет в него, на спецификата на неговото комуниктивно поведение. Аз лично бих подчинила специфичните характеристики на юридическия комуникативен акт и на участниците в него изхождайки от един по-общ модел на комуникацията. Още повече, че подглава „Правото в модела на комуникацията“ има, но тя е изнесена доста назад, а и съдържа по-скоро общи разсъждения върху това какъв смисъл се влага в термините *комуникация* и *юридически дискурс*. По-съществено е обаче, че тази глава показва, че авторката, базирайки се на разработки на водещи изследователи на правото и неговия език, е успяла да вникне много задълбочено в сложната, регулираща обществените отношения юридическа система, област все пак странична за нея, и в предназначения по-скоро за посветени език на правото.

В *третата глава* са представени различните функционални подходи в лингвистиката, като по-подробно са представени функционалните граматика на Дик и Хенгевелд & Макензи, които ще послужат като основа за по-нататъшния анализ.

Най-интересни са *четвъртата, петата и шестата глава*, които са и същността на работата. Те са посветени съответно на прагматическите функции, семантиката и синтактичните особености на пасивните конструкции, разгледани

7
в светлината на теорията на валентността. Структурата на анализа, която следва заимстваната от функционално-дискурсивната граматика на Хенгвелд & Макензи низходяща йерархия на езиковите равнища – прагматика < семантика < синтаксис е също един от приносите на работата. За мен този низходящ ред на анализ е много удачно избран. Мисля, че всяко съпоставително изследване, както и анализът на даден превод би трябвало да се пречупват именно през призмата на прагматиката.

Работата е написана на богат, научно издържан и същевременно четивен, стегнат и ясен български език.

Приноси:

- 1/ Това е първо по рода си изследване на пасива в рамките на специализиран език, какъвто е езикът на правото.
- 2/ За първи път анализът на семантиката и синтактичните особености на пасивните конструкции е подчинен на прагматическата им функция и е съобразен с контекста на употребата им.
- 3/ Функционалният модел на Хенгвелд & Макензи, обединяващ прагматичното, семантичното и синтактичното равнище на анализ, за пръв път се прилага при изследването на пасивните конструкции.
- 4/ Много ценен е направеният по най-различни параметри съпоставителен анализ на френските пасивните конструкции и българските им съответствия в юридически текст.
- 5/ Характерните за юридическия текст френски и български причастни и възвратни пасивни конструкции не са били толкова детайлно анализирани досега.
- 6/ Задълбочените наблюдения на авторката биха били много полезни както за преподаването на юридически френски, така и за превода на юридически текстове.

Заклучение:

Трудовете, с които д-р Маргарита Руски-Вандова участва в конкурса, както и цялата ѝ научна и преподавателска дейност, ми дават пълно основание да смятам, че тя отговаря на всички изисквания в Закона за развитие на академичния състав и на Правилника към него, за да ѝ бъде присъдена академичната длъжност „доцент” в катедра "Романистика" към Факултета по класически и нови филологии на Софийския университет.